

Лобши Сага

БРОЈ
13Главни и одговорни уредник
ДУШАН ЧАМПРАГ

Нови Сад, 20 марта 1938

За власника и издавача одговара
ДУШАН ЧАМПРАГГОДИНА
XV

Како су Пруси поступали са Пољацима?

Овдашња „Дојчес Волксблат“ срдји се, што ми отворено заступамо гледиште, да је потребно услед фактичких давањих прилика у југословенском народу донети закон о неарикосовености југословенске и словенске пољске земље и о забрани отуђивања југословенских и словенских њива и ливада у корист несловенских мањина, Немаца, Мађара, Румуна и Јевреја. Пре 150 година по тврђењу Немаца, дакле нису тада могли Немци имати овде ни једно јутро своје земље, већ су ту земљу држали у својим рукама Срби, Буњевци, Шокци, Хрвати, Крашовани и други стариначки југословенски становници ових крајева. Данас сами Немци имају више земље, него ли сви Срби, Буњевци, Шокци, Хрвати, Крашовани, Словаци и Малоруси заједно, што имају и зар ми чинимо неправду, када морамо да повикнемо, нека буде доста и нека се више не одлива на словенској страни, када ту није ни вуно а камоли препуно.

Била је некад једна Пруска краљевина, у којој је становао један посебан народ, чiji је матерински језик додуше био немачки, а у чијим је жилама врло мало немачке крви. На пруском земљишту живели су у већини полабски Словени, индогермански Пруси и друга индогерманска племена као бистеле. Ова немачка властела умела су од ове мамаљуге начинити једно ново једро, здраво и енергично немачко племе Прусе, који су немачку државу преобразили а и данас тај процес под Хитлеровом марком и фирмом настављају.

Ти су Пруси гладни земље дошли на идеју поделе пољске краљевине, најгнуснијег дела, које се икада догодило у свету међу просвећеним народима. Жалосно је, да су на овај предлог пристали Руси, али то је разумљиво кад су тада код Руса владале династије германског порекла и водили главну реч дворјани немачке крви. Пруси су своје Пољаци притисли и велик део их мало милостиво а много силом претопили у Немце. Најчвршће Пољаци нису могли сломијити, а они не само да су се успешно бранили, већ су прешли и у противнапад и почели се ширити на све стране и поред страшвог пруског притиска од горе. Шта сада долази. Моћни и силни Пруси не презају да доведу читав низ рафинираних

закона, који ће им помоћи, да поведу закониту а најокрутнију борбу у сврху истребљења Пољака.

Пољска земља је експроприрана, пољски градови и села су регулисана тако, да су делови општина, где су становали Пољаци, порушени, начињени на њихову месту тргови и улице. Пољацима није дозвољено, да издају нове куће, већ су били приморани становати као у неким омнибусима и кућама на точковима. У таквим страшним приликама смешно је и говорити о томе, какве су биле школе у које су пољска деца морала учити, читати и писати, како се служило по црквама, у које су залазили и стари и млади Пољаци и Пољациње. Ми који се сећамо тих времена, знамо, какав је шкандал то био за тако звану просвећену Европу. И овом се приликом показало, да је потурица гори од Турчина. Погермансени Пруси и полабски Словени били су несравњено окрутнији супрам Пољака, него што се исто добно поступило од стране Саксонаца са Лужичким Србима, који су живели у саској краљевини међу частима Немца, а који данас — на жалост — још само таворе.

Мада тих Лужичких Срба има једна шака људи, нешто преко 200.000 душа, ипак их велика и моћна Немачка данас тако окрутно држи у давањој хитлеровачко демократској средини, да су им дани избројани. Данас влада у Немачкој тевтонски бес и главни носници тога тевтонског беса су потомци ових германизованих Пруса и равних Словена. Дакле потурица гори од Турчина.

Цела ова наша Војвођанска земља пренагрпана је гробовима и косгија наших праотаца, који су кроз векове лили крв у борби са сваковрсним отмицарима, који су овамо долазили, да ову земљу покоре. Док је требало борити се, били смо добри а када смо свој задатак обавили и довршили, требало нас је за награду уништити и на наше место довести друге народе. У мало што се тај програм није и извео. Све је оконцу висило и сада када се то није догодило и када смо ми за награду много столетне борбе и крварења добили своју државу, зар ми чинимо зло и грешину, када тражимо начина, да нас и држава чува и брани правилно донесеним законима, да бранимо последње остатке народног добра и да не дозво-

љавамо, да ова и даље прелазе у руке несловенских мањина.

Ово је сасвим друкчија борба, него што су је водили Пруси као већина против своје пољске незаштитене мањине, па нека наш друг „Дојчес

Волксблат“ каже нам коју више како данас Словени живе у његовој „отаџбини“ Немачком Рајху и како су живели мученички и паљенички Пољаци у векадашњој Прусској.

Мирко Бозитовац.

ЧИШЋЕЊЕ У СОВЈЕТСКОЈ РУСИЈИ

„Мир“ доноси под горњим насловом следећи чланак:

Свет је под ужасом страха и ужаса који су се одиграли пред московским војним судом. Да ли су признања доскорашњих болшевичких величина искрена или извуђена познатим и непознатим методама у томе погледу генијалних дејаца из подземља ГПУ-а, то има само значај за психопатологе који ће наћи богат материјал за проучавање како код оптужених тако и код тужилаца. И у једном и у другом случају за нас се на најесумњивији начин показује да је живот у „пролетерском рају“ једна неподвољива мера у којој и најстрашнији призваци се преплићу са стварношћу и са њом супарниче.

Крвава бахавалија чије жртве постаје цело дојучерашње болшевичко војство, била је неизбежна. Друкчије и није могла да се заврши њихова револуција, уништавајући сва природна богатства друштва и државе, а није створила никаква своја. Болшевичка револуција сада једе своју децу, да би на крају појела и сама себе. За жалење је што она у једном по свет одлучном моменту, избацује из строја велики и нама братски народ и што оставља да се велика светска питања решавају без њега и сигурно против њега.

Жртве московског војног суда немају много основа да се жале на Стаљина. Ликвидирајући са њима он им је ипак дао могућност да изађу пред један суд и да кажу високо пред светом своју последњу реч — да заврше ипак часно.

Извршиоци, деценијама, начела физичког извршиоца те-

рора над целим народом или његови творци и идеолози сада су оптужени и над њиховим главама сручило се цело море невине крви убијених милиона лица без суда и пресуде у подземљу затвора Чеке као и бескрајна страдања других милиона који и сада чевају немили и недраги по свима крајевима света далеко од родне груди.

Ако се свет данас убуђује и протестује против овог специјалног суда Стаљиновог и против још специјалнијих полицијских и судских метода које је завела диктатура не безучешна и сарадње садашњих оптужених, то он не чини због самих њих, већ за светла и света начела, без којих би се живот претворио у прави пакао.

Да ли ће се Стаљин зауставити на овом свом путу? То је сумњиво. Точак је тако јако покренут да би се повратак назад могао претворити у катастрофу по самог њега. Ликвидација болшевичког војства од врхова до најнижих налази се при крају и она ће бити вероватно завршена на исти ужасан начин. Ма колико било парадоксално Стаљин утире пут националистичкој Русији која све више расте у сазнању великог народа.

И сама оптужба против ових који су изведени пред московски суд, против болшевичких првака, помаже руском национализму и новом руском духу који се рађа. Та оптужба говори о извршеној шпијунажи и издајству према руском народу и руској отаџбини — према Русији. Националистичка Русија ће доћи на очишћен терен. Она ће бити ослобођена тешке неопходности да се свети.

СТАРАЊЕ О НАШИМ ЦРКВАМА

Било је времена, када се нашим православним црквама није поклањала велика пажња, као у новије време. Срећом, та времена су већ давно прошла. Од неког времена, сви ми некако више нагињемо цркви, осећамо јаче њене потребе а враћамо се вера са пуно љубави, јер вера нас је и у прошлости одржала, а потребна нам је и данас, када је борба за живот постала толико тешка и окрутна.

Наше црквене власти стално се старају да се црква достојно репрезентује пред својом паством. Нарочити бољитак на пољу вођења бриге о цркви и свему што са њом у вези стоји, примећује се баш код нас, у бачкој епархији. То видимо и по раду епархијског савета, који је ових дана заседао у Новом Саду, у епископском двору. Седница савета председавао је Њ Преосвештенство бачки епис-

скоп г. др Иринеј Ђирић, који се стално брине за унапређење црквених интереса и води бригу о свему што има везе са верским животом.

На овој седници епархијског савета претресана су важна питања, која засепају у живот црквени. Поред буџета црквених општина на тлу Бачке епархије, претресано је опширно и питање оправке цркава. У току ове године, предузете се опсежни радови на том пољу и православи ће опет добити много, јер храмове Божје треба чувати, неговати и стално улепшавати.

Велики успех једног лекара Новосађанина

У Бачкој Паланци је, ових дана, једна Циганка покушала да изврши самоубиство вешањем. Она је нађена сасвим обамрла, срце јој није више радило, изгледало је да је већ мртва. Паланачки бавовински лекар г. др Милан Продановић, млади и способни лекар, син покојног дра Михајла Продановића, бившег адвоката из Новог Сада, извршио је једну, такорећи, феноменалну операцију на обамрлој Циганки, која је већ била на прагу смрти. Г. др Продановић је брзом и одлучном интервенцијом, дајући онесвешћеној жени инјекцију адреналина право у срце, успео да оживи Циганку. Она је после кратког времена почела нормално да дише, а већ после пола сата је могла и да говори.

У лекарским круговима у Војводини, па и у Београду, овај успех лекара Новосађанина у Бачкој Паланци, изазвао је пажњу и признање. Г. др Продановић има све шансе, да постане признат и реномиран лекар, јер је својом енергијом и присебношћу, извршио нешто, што је скоро неприродно, чудно.

Нови секретар Апелационог Суда у Новом Саду

У новосадским правним круговима је, са највећим задовољством, примљена недавно вест о томе, да је новосадски Апелациони суд добио новог секретара. Г. Милан Глумац, докторски судија Среског суда у Новом Кнежевцу премештен је, пре извесног времена, у центар Дунавске бавовине и постављен је за новог секретара при другостепеном суду.

Новокнежевачки грађани су срдечно испратили г. Глумца, приликом његовог одласка из њихове средине и искрено жале, што су изгубили у њему одличног, марљивог и доброг судију и верзираног правника.

Госп. Глумац је син покојног Богдана Глумца, који је био дуго година судија Округног суда у Новом Саду. Г. Глумац ових дана заузима свој нови положај. Нови Сад га дочекује са много симпатија и добродошлицом.

Писма и рукописе, који се одnose на уредништво „Нови Сад“, треба слаати на адресу: Нови Сад, поштански фах 14.

Сталеж који се још увек злопати

— Јади наших градских службеника —

Пре неколико дана одржана је годишња скупштина Удружења службеника града Новог Сада, под председанштвом агилног г. Николе Лепхерца. Примећени су скоро сви општински чиновници на скупштини.

Није чудо, јер се радило о животном, важном питању самих градских службеника. Њима је обећано, са меродавне стране, да ће им се материјалан положај бар донекле побољшати, како би могли успешно да се боре против данашње невероватне скупоће на пољу баш најважнијих животних потреба. То обећање још није у целини остварено.

Скупштина је донела резолуцију, у којој на енергичан начин тражи, да министарство финансија, без одлагања, потврди нови правилник о градским службеницима у Новом Саду, којим би се приходи службеника ипак повисили и њихов живот би био сношљив

вији него до сада.

За побољшање материјалног стања службеника највише заслуге има председник општине госп. др. Бранко Илић, који се свесрдно, са много социјалног разумевања, заузео да се ово горуће питање што пре ликвидира.

Ми искрено желимо, да градски службеници добију оно, на што имају пуно право, јер само тако ће се омогућити уредно функционисање наше општине, која је, баш у новије време, показала најлепше успехе у свом раду. Али ако се и даље буде одлагало са потврдом новог правилника и градским службеницима, настаће непријатна ситуација, од које неће имати штете само службеници, него и цео наш град.

Марљиви градски чиновници су заслужили, да им се, најзад, ипак да сатисфакција за толико трпљење. Јер они су, заиста, много подносили.

У нашој општини се неуморно ради

Без много обећавања и причања, општински радови се свестрано врше

Наш лист је у више махова већ писао, да је садања општинска управа показала да уме да ради и ствара, кад је реч о општим интересима града. Поред асфалтирања и улепшавања неких главних улица, градска управа се непрекидно брине и о другим потребама варошким.

Тако је недавно одлучено, да се у најкраћем времену почне са бушењем још девет дубоких (артерских) бунара, у равним деловима Новог Сада, како би грађани имали довољно добре пијаће воде, не идући далеко по њу. Кад већ нисмо имали среће да добијемо водовод, ова нова старања општинске управе нам пружа утеху, да се неко о нама Новосађанима ипак стално брине.

Недавно је градско веће донело одлуку, да се набаве и три аутоанка за пожарну чету. Нема сумње, да новосадска пожарна чета данас врши важну и многострану делатност у интересу грађанства, него ранијих година. И стога је за највећу похвалу, што се на њено модернизовање и усавр-

шавање стално помишља.

Фонд пожарне чете износи данас преко милион динара и та сума ће се корисно употребити, да би ова важна установа што боље одговарала својим тешким дужностима, пуним одговорности.

Али тиме још није исцрпена садања интензивна делатност општинске управе. Како сазнајемо, општина ће ускоро набавити аутобусе, од којих ће неколико бити одређени само за саобраћај између вароши и Штранда. Као што је познато, шtrandска железница не постоји више, чак и шине њене су већ уклоњене, тако да би новосадска публика, која не обично воли своју влажу и многи је посећују за време жарких летњих дана, избегла опасност, да у лето 1938 иде пешке на Шtrand или плаћа фијакере или аутомобиле.

Уверени смо, да ће се ова плодна делатност на добро града, наставити и уродити својим плодом: Нови Сад ће, најзад, бити лепа и савршено уређена варош.

Замисао коју би требало остварити

Под горњим насловом у 11 броју листа „Нови Сад“ од 27 фебруара ове године, третира се питање о подизању добровољачког дома у Новом Саду и чине извесне сугестије, да тај Дом и није потребан, (по кафанском разговору трију интелектуалаца) али да би ипак требало добровољцима подићи један споменик и т. д.

На основу горњег чланка, а да би јавност била боље упуњена у саму ствар око подизања тога „Дома“. Молим цењено уредништво „Новог Сада“ да објави следеће:

Када су се добровољци после рата почели организовати, би-

ла је скупоћа и оскудица у становима када су се делили плацеви, те су добровољци тражили плац, да би направили дом у коме би биле смештене канцеларије, тада бившег Обласног Савеза као и сада постојеће Месне Организације Ратних Добровољаца у Новом Саду.

Током времена од Ослобођења и Уједињења, добровољачка питања ликвидирају се, а сама добровољци умиру и нестају, те је пала идеја, да се подигне један „Дом“, који би овековечио како те добровољце, тако и све остале Војвођане у вези са ослобођењем и уједињењем.

Жеља је наша, да се у том

дому сместе портрети — слике свих изгинулих добровољаца у рату затим свих умрлих после рата, слике свих стрељаних и интервираних великана Војвођана као бораца за ослобођење и уједињење.

Те галерије слика биле би на спрату а у приземљу биле би смештене, све заставе, одличја и драгоцене успомене свих организација у Војводини; по коначном изумиравању чланова и ликвидацији организација а која није ни далеко.

Такав дом би био жива слика мученика, бораца и жртава — Војвођана за своје ослобођење и уједињење, као вечита успомена нашег народа и пример за сваког странца и за сва покољења.

Тако, у главном, ми замислимо, да остваримо свој дом. Како смо се и зашто за народ борили, да у том смислу, за нас и тај народ оставимо видеу успомену иза себе, за будуће генерације, поред писаних слова у историји.

На жалост, у току наше акције, код јавности nailазимо на слабо разумевање. Част изузетцима, где на прво место долази наш уважени заменик бана г. Светислав Рајаћ, који нас је разумео, те морално помогао, изразивши жељу, да се такав дом подигне у центру града, на видном месту.

У вези са горњим наводима, као члан управе организације добровољачке и као сарадник у акцији за подизање тога дома, бићу слободан у име свих добровољаца, да јавности упутим овде једну нашу жељу а та је: Да јавност ратних добровољцима, при акцији у подизању тога дома, треба озбиљно и племенито да поклони поверење и потпору, како то ти добровољци заслужују и како то народу и национална дужност налаже.

Јован Вучковић,
Солунац

Нова епидемија се јавља

Учестали су случајеви самоубиства млађих људи

Већ смо скоро оуглали, кад чујемо да је неки малолетни дечак потегла нож или испалио револвер и убио некога, који му је учинио неку не баш тако велику неправду. Такви случајеви су се, у блиској прошлости, често дешавали. То је већ добило карактер епидемије, која још није прошла.

Али поред ове, још постојеће, епидемије, јавља се већ и нова епидемија, која је исто тако немилва, опасна и ружна као што су убиства извршена од малолетника.

За последњу недељу дана, имали смо прилике да у више махова чујемо о самоубиствима младих људи. Раније је веома редак био случај, да се младић или млада девојка реши да свој живот одузме. Млади људи су обично ватрени идеалисти, пуни животног оптимизма, орни и смело се боре за будућност. Међутим, већ се јављају врло жалосни и непријатни симптоми, који нам наговештавају да су и на овом пољу прилике пошле на горе.

Вест о самоубиству новосадске учитељице Зоре Савић

изазвала је велико саучешће у целом граду, па и у Војводини. Зашто се Зора Савић убила? Патила је од неурастенија? Зар може млад људски створ да болује од неурастеније? То је до сада, колико ми и медицински стручњаци знамо била болест људи у врелијем добу, који су били преморени послом и животним бригама, борбом за опстанак. Ако је тачно да је симпатична и љупка Зора Савић одувела себи живот због неурастеније, у шта ми не сумњамо, онда треба да се испита зло, и утврди, генерално, откуда потиче та неурастенија младих људи данашњице?

То је важно питање које треба да занима не само педагоге и психологе, већ и родитеље. Њима прети опасност, да ће и њихова деца, пре времена, постати јаки неурастеници и, не дај Боже, помислити да се добровољно удаје из живота. Може да дође до праве епидемије, која би била, вероватно, много опаснија по својим последицама, него епидемија убистава од стране малолетника. Ово велико социјално зло треба психолошким методама лечити. На младе људе који су и сувише нервозни, требало би утицати лепим речима, мудрим саветима и предупредити одлучним мерама, учинити све да не дође до катастрофе: самоубиства.

У Темерину је један четрнаестогодишњи дечак извршио самоубиство вешањем — велика храброст и велико огорчење били су за то потребни, рећи ће читаоци — само зато, што му отац није хтео да купи тамбурицу, коју је он од родитеља већ више пута тражио.

Може ли, у овом случају, бити речи о неком великом огорчењу? Никако! Тај случај нам доказује, да је темерински дечак био дете данашњег доба, размажен од својих родитеља, мезимац, који је навикао да му се свака жеља испуни чим је помене. Обесна деца, једном речју. Због једне тамбурице одувети живот, који је тек почео да се развија, није огорчење, није ни велика смелост, него околност, коју су родитељи скривили, јер су своје дете и сувише размазали.

Против заразе самоубиства младих људи мора цело наше друштво повести најодлучнију борбу. То велико социјално зло треба искоренити. А то баш није тако тешко. Ту имају да воде главну реч наставници и родитељи, који би требало да се чешће састају и посаветују о данашњој младежи. Сигурно је, да би такви чешћи саставци много допринели побољшању прилика.

Ништа без гума арабике

Ево шта нам пише један наш читалац:

„У „Новом Саду“ је недавно, објављен чланак о томе, како са многих писама и других поштанских пошиљка ишчекавају марке, па онда примаоци писма плаћају пошти прописану казну за нефранкирану пошиљку. Јесте, и мени се већ дешавало, у ваше махова, да сам прилепно марку за писмо, па ми је после од једног при-

јатеља из Сомбора јављено, не без ироније, да у будуће не штедим са маркама...

Ето, човек настрада ни крив ни дужан. Недавно сам слао поштом неке штампане ствари и покушао да прилепим на њих марке од 25 пара, колико треба ставити на „тисканице“. Али марка се уопште није прилепила за омот штампане ствари. Као да на полеђини није било ни мало лепка.

Не знам, где треба тражити извор овога зла, али ја сам

већ пронашао лек против њега. Препоручујем и својим суграђанима, којима се слични маљери дешавају, да поступе по мом, сасвим опробаном рецепту. Ствар је прилично проста: кад имате нешто да предате на пошти, понесите малу флашицу гуме арабике и четкицу за премазавање, па квит посла. Сигурности ради премажите све марке и неће вам се десити никаква невоља, нити ћете добити непријатна писма од својих пријатеља...”

Проблем подизања Позоришног дома биће ипак повољно решен

„Нови Сад“ је у више махова писао о горућој потреби, да се у Новом Саду што пре сагради толико неопходни Позоришни дом, у коме би наше позориште било код своје куће. Радује нас, што ово питање ипак није скинуто са дневног реда и што се новосадска Градска управа непрекидно стара о том проблему. Из изјаве, коју је недавно дао претседник општине г. др. Бранко Илић, видимо да ће се питање Позоришног дома ипак, у блиској будућности решити.

У својој изјави, г. др. Илић је рекао и ово:

— Фонд за подизање позоришног дома постоји и новац је пласиран код Градске штедионице, дакле на сигурном месту. Али тај новац се, још раније, давао у облику зајмова новосадским грађанима и он још није сав враћен у касу Градске штедионице. То треба разумети, имајући данашње привредне прилике, које још ни из далека нису

тако сјајне, да би се могло од позјамљивача Градске штедионице тражити да без одлагања врате позјамљени новац.

Нови Сад се мора још мало стрпети и имаће свој Позоришни дом. Кад град буде добио свој нови буџет, сама Градска управа приступиће енергично и плански, да се оствари идеја о великој и репрезентативној позоришној згради у Новом Саду.

Као што се из ове изјаве г. др. Бранка Илића види, Новосадјани немају разлога да клону и буду песимисти у погледу Позоришног дома. Великим стварима — а Позоришни дом је заиста велика ствар — потребни су: новац, време и озбиљан план. Велике ствари се не могу преко колена преломити. И ми стога са пуно поверења очекујемо, да се лепо обећање г. др. Илића испуни. Јер заиста је крајње време да Српска Атина добије већ једном свој Позоришни дом.

„МИШЈА СУБОТА“...

Дело чувеног етнолога Фрезера, које је штампано у Америци пре петнаест година, преведено је сада истом на српски језик, пошто су га недавно издали и Совјети у Москви. Дело стоји код нас 300 динара и питам се, ко ће га читати и купити у нашем времену, где је наука право пасторче? Држим, да је, кад се већ издају таква дела, требало пре издати једну нашу овако приказну етнологију на немачком језику, јер ми у иностраној литератури имамо врло мали број за издања ове врсте. То се види и из Фрезера. Он је имао најбољу намеру, да пише и о нама, али је материјала нашао сувише мало за етнолошко испитивање. Тако сам опазила, да ни један обичај или правник, о коме сам ја досад (29 пута) говорила на радију у Београду није донео, јер за њега нигде није чуо или читао. Тако ни о „Мишјој суботи“, макар да се мађијска важност миша и брата му пацова види и из његовог дела.

У Јужној Африци у косе упићу длаке од пацова да их непријатељско коплје не погоди. Јужни Аустралци брију браде оштрим каменом по лику сличном пацову а кад су видели зубе ставили би их у мишоловке ради симпатичне мађије, да би и њихови били јаки, као миши. Кад се зуби ваде детету и код нас матере уче децу, да ставу на камен спрам Истока и кажу: „Мишу, мишићу, ево ти дајем свој коштан,

дај ти мени твој гвоздени зуб“. Онда га изваде и баце преко главе у воду али се за њим не окрећу. Ако би га бацили макуда, може га појести магарец и детету нарасти магарећи зуб. Плеће Рараронга ставља такве зубе у сламу или у сламне кровове, јер ту живе мишеви и пацови. Стари Јевреји јели су у врло старо време (о коме се ћута) мишеве и свињетину као *сакралне животиње* као своје *шотеме* и зато их данас не једу, а не из других разлога. У Асаву разавињали су у пролеће једног лепо окаћеног и дебелог пацова на крст, да би тако протерали але духове неплодности из ораница. Стари Грци писали су љубавна писма мишевима, јер су хтели, да их одбију од својих њива: „Драги мишеви, Волим вас и поштујем. Зато сам вам дао овај комад њиве, па ту једите и живите. Немојте, молим вас, да ми читаво поље поједете, јер су ми деца гладна обећајем вам, да никад вас нећу клети, ни вређати. Тако ми мајке богова“.

Други је још дирљивији. И он пише: „Ја сам, драги мишићу, сироман човек, а вас врло поштујем! Дао сам вам доста мали комад земље, а ви кад га поједете, лепо отиђите моме комшији и тамо се наједите. Немојте моју сиротињу! Поздрав!“

Папире, где су та писма исписана, ставили су пре сунчевог уранка, у пролетни празник под камен, али тако, да

се је оно писано видело. Мишеви су га лако прочитали. — У Пикардији у прву недељу посну носе „лиле“ кроз њиве, да се не множе мишеви.

У Анденама код сетве жита кажу ову молитву: *Erat verbum apud deum vestrum*. Ви сви мушки и женски мишеви преклињем вас именовом божјим изађите из моје куће и из мојих хамбара и отиђите куд хоћете. *Decretis, reversis, et desembarassis. Virgo potens, clemens justitiae*. Вади се, да је ово већ коректура хришћанских свештеника. И тамо пишу овакве записе и ставе их под камење или где знају, да има пацова. И они тај егзорцизам међу пре сунца.

Неки амерички фармер наших дана писао је писмо слично грчким и послао га по пошти „поглавару пацова“. Тај је морао имати велико весеље!

У источној Индији, на острву *Бали* тамане мишеве, али им после спале телеса истим обредима, како спаљују и телеса човечјих лешева. Само двојицу од тако ухваћених пацова оставе у животу и ставе им око врата мали пакетић од танка платна пун зрна жита. Некима направе и малу лађицу од платна. Онда им се поклоне као боговима и пуне их на слободу. Неће доћи ни глад ни куга у њихов крај.

У Босни је свети Тривул, Трива, мишји празник од речи тривити, требити, чистити од мишева куће и поља. „Мишја субота“ је мишји празник, којим јужни Словени приказују свој давни однос спрам миша као носиоца душа предака: то-тема. Заправо то је само остаток тога празника, јер код нас нити је то ко бележи, нити је очувано у причама, сем малих и нејасних трагова.

Ми и данас *не познајемо своје традиције* и поред етнографских музеја и катедара за етнографију на универзитетима. Иначе не би преводили *Фрезера*, него би писали оригинално дело о своме народном благу. Не би чекали или дозволили, да то странци учине, (*Schneeweiss*). Јер као што странци нису могли да даду нашу *истиниту историју*, тако они ни вредну етнологију о нама не могу да напишу. Фрезер је добра и лепа књига, али само за мали број људи од науке, само зато да би нас поучила на оно, што у тој струци *сами немамо* и валда никад не ћемо ни имати. Фрезер о нашим народним обичајима није много писао, а само су они за нас од *важности* у њима су наше старе светиње. Фрезер највише пише о култу дрвета као носиоцу духа плодности и као носиоцу садржаја грчке и римске митологије. О нашим „Врбцама“, које су исто тако доказ таквих култова, он ништа не спомиње. Он је своју књигу написао давно пре мојег дела. *Die Sitten der Südslaven*, где ја ово истичем, као и друге наше култове, (издање 1927 год) Фрезера је (кад је већ утрошено много капитала на то издање) требало *преадапти* и *попуни*ти са богатом уредном традицијом не само јужних него и северних Словена. Онда би вредео злата.

Беловић Јелица.

На млађима свет остаје

Једна наша лепа народна пословица каже: на млађима свет остаје. И то је тачно. Свет се мења, живот се развија из дана у дан, млад замењују старије у послу и то тако тече откако је века и света.

У Новом Саду су последњих година многи млади људи стали на своју ногу и почели самостално да раде, отварајући велике и лепе трговине, занатске радње и разна друга привредна предузећа. Старији се уклањају и препуштају своје место млађима. Тако и треба да буде. Само у главној улици нашега града имамо већи број младих трговаца, који су се показали као одлични пословни људи са смислом за озбиљан рад.

Пример нам пружају за то и гг. Крстић и Влалукин, који су пре неколико дана, у Краља Петра Првог улици број 25 (у згради Црквене општине) отворили своју велику и модерно уређену трговину енглеских и чешких штофова. Та модерна радња је савршено сортирана и обилује у разноврсној финој роби, по умереним ценама. Власници радње гг. Крстић и Влалукин су уложили много труда да се покажу као добри и услужни трговци.

Новосадски трговачки сталез, и сама публика много је добила отварањем трговине штофова Крстић и Влалукин. Најтоплије препоручујемо нашој публици, да погледају трговину Крстића и Влалукина, где ће бити најпажљивије услужени и добити оно што желе.

Младим, новим новосадским трговцима и „Нови Сад“, са своје стране, жели највећи успех у раду и срећан просперитет у будућности.

НАША СТАЛНА РУБРИКА

Баба Стана прича

О, та млађа генерација!

Да се човек прекрсти и сас лево и сас десно, па још да ми је две руке да се крстим, па би мало било. Доживела сам ја ове недеље што валаде ники из моје фамилије није доживео. Нег боље ће бит да по реду испричам. Већ знате како сам муке имала сас полицију због онога „кочи“, а ове недеље мој „Митерцик“, валаде је овде отменски да се ники не зове крштеним именем, лепо исплати јоште једну казну због мене. А нивашта. Ники ми не би ни веровао; само због мој фес! Дошла ја тако до моје снаје и сина, па лупам на врата, а оно ми отвори нека женска, набелена и варумењена, ка стамбулска ружа, што кажеду.

— А јел ту кућа господана Митерцика? питам ја и оћу да ућем.

А она мени:

— Слушајте, доста је нама сазним маскама од беле недеље на овамо. Не допуштам! — и лепо ми тресну врата прод нос.

Е, вала, мислим се, ако је то кућа мога Мите, вала нећеш како ти оћеш, него како он оће, тај мој син Мита, а он ми је и реко да овамо доћем. Сигурно нека белосветска дошла да прави друштво с моју снају. Видим ја колико је сати, па још овако сабајле. Море ћу да уредим ја то зачас. Лупам ја опет на врата, а овога пута с кишобран, ко велим боље ће да чују. Кад јес, извиће ти једна фрајлица, па није да дрекну на мене, нег колико је грло доноси:

— Шта то значи, узнемирати људе при спавању? То је бресбразлук, идите дођавола!

Е, мен ми онда прекрпе. Упутник се ја у комшилук па питам: „Молим ве, јел то кућа господина Мате, званог Митерцика?“ а они као да се засмејаше, па кажеду: „Јест то је његов стан“. А толико су раширили очи, ко да ће да ми искоче из дупљу.

— Сад ће бити комедије, ћу ја за собом. Па јес, мислим се ја и биће. Није то шала. Долази свекрва, а они се измотавају.

Опет ја на врата, па стадох да лупам и решила сам се докле гоћ ми не отворе. Опет ће она белосветска:

— Шта је то, шта сте тели? Па кад ме боље загледа, а загледа и ја у њу, онда се познадосмо да смо свекрва и снаја.

Ју, ћерко, па што се увакарај тако, па те не познадо? Каква ти је то првена коса, кад си увек била црномањаста? питам ја, а она се намршти па одма:

— Слушај ти аћош, овде су сасвим друкчије прилике и не дозвољавам де се мешаш у наше ствари. Боље би било себе да погледаш. Изгледаш као будите богснама. Што се ниси обукла како треба?

Е помисли ја у себ. Сад сам испала аћош, а треба да ми каже мата.

— А што да се нисам обула, плаву ја. Зар те твоје крпетине од свиле више вреде нег ове моје аљине од атлаза. Па бре, за мој тепелук да те купим и теб и ову твоју шивдивилу ћерку, што спава овако доцкан, па после каже да јој смета што не може и дуже...

Тако она мен а јањо, па да није наишо она мој син Мита, било би свашта, још би излетела из кућу, ал овако он спасе ситуацију, те ја које-како остадох на силу, јер још немам квартиљ.

Гледам ја мога Митерцика, па му кажем:

— А што синко, кад си већ чиновник и толике школе изучио и толике панталоне поде-рао на клупе, зар бре ниси сас то знање мого да купиш неко оделце, него личиш на страшило из башту?... Лепше је одевен ова твој слуга што ве чека на миндрос, па ако не доћете на време, а он ве уписује у књигу, да ве казни... а после сам дознала да је послужитељ? Па зар он има, бре, веће прикоде од теб? Сигурно не умеш да распоређујеш, а он домаћин човек, па уме...

— Е, мата, вели ми мој Митерциг, њега одевау чиновници са одело што њима не треба, па он увек изгледа ко господин, а ми ко барабе...

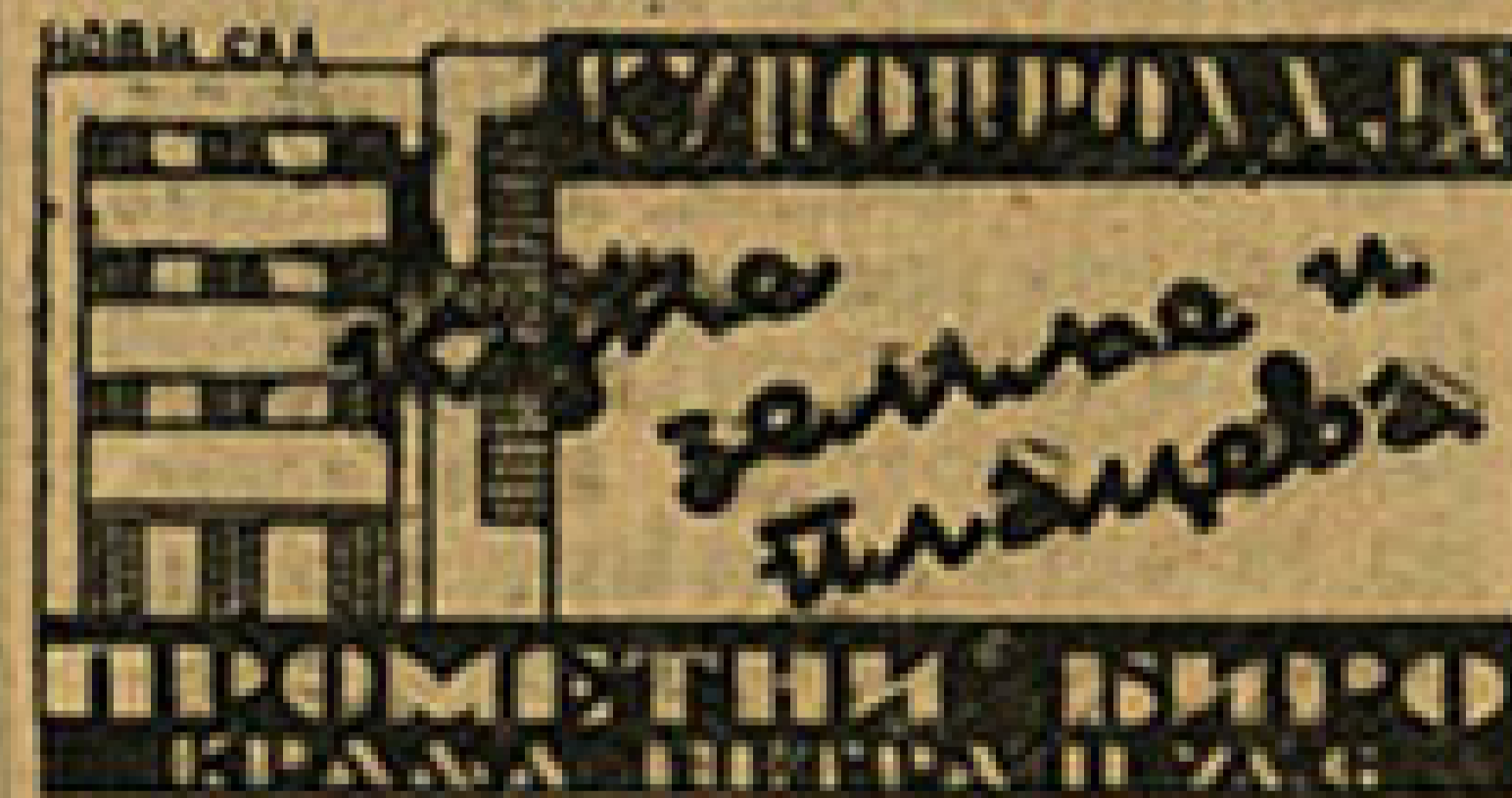
— Па, јес, тако и изгледаш, не видок још једног таког чиновника „дотераног“ ко што си ти дотеран. А жена ти у свиленим гаћама иде по кућу, па видим да и не живите баш рђавски...

— Па шта ћемо? Како се може, узео сам на „поверење“ за њих... морао сам не могу нићи голе...

— Па што, синко, и теб да не поверују, па да одеву и теб, кад ти већ одеву ћерку и жену? Него си сигурно изгубио сваки кредит код поштени људи, па сад верују само женама, јер кад би и теб веровало то поверење, имао би и ти цео тур...

— Верују и мени, али нема више кредита, исцрпен је... Доћићу и ја на ред, за сада морам да причекам, док ово отплатим.

Еј, тешко мени с такога смољу од сина. На жену и ћерку има поверење, а за себе ники му не верује, па се наљути и уво корпу да идем на пијак мислим већ да видим барем, како изгледа та новосадска пијаца, биће да ће и мен да доду нешто на поверење, јер видим да се овде више жевскимма него мушкимма верује. Па и јес тако, баш је и право. Сећам се онога нашег Арсу благајника. Поверише му касу и све богвна како, а после кад очистиш чувства, ники му више не поверова, а жену му и сад сваки почитује и верује јој, да је кућу донела у мизав од татка, и ако се зна да се доселила с

куфер. Ал, ако ће, татко се на-је досетно да умре пре, него умро после кад је благајник дао петама ветра, па оставио ћерки да не умре од глад, кућу на два спрата и двеста иљде у интерес. Па јес, био човек пандур, па уштедео од плату, није се башкарно, него одвајао од уста за ћерку, кад се деси да муж побегне и уштедео човек, па сад ћерка сретна, а вет се, онако издалека, исповдравља сас жену.

Баш смо ти ми женске на цену, нема ту шта да се каже!

* Не заборавите, да књижара „Славија“ има све савремене књиге. Нови Сад, Пашићева и Краља Петра I. улица

Наши мили београдски гости у Новом Саду.

Г-ђа Жанка Стокић долази да нас развесели и насмеје.

У недељу, 20 марта, у ресторацији Спомен-дома, приредиће се велико вече хумора, које Новосађани с највећим нестрпљењем очекују. Није чудо, кад се има у виду, да долазе наши мили, симпатични гости, уметници из Београда, на које смо већ навикли и које увек са највећим уживањем гледамо и слушамо. Увек ведра и насмејана г-ђа Жанка Стокић, чланица београдског Народног позоришта ће, у оквиру вечера хумора, опет да нас развесели, раздрага и насмеје. У ресторацији Спомен-дома два пуна сата биће смеха и одобравања, јер г-ђа Стокић је мајстор за изазивање смеха, који је свима нама веровним људима толико потребан.

Поред г-ђе Жавке Стокић, гостоваће у Новом Саду и г. Бошко Николић, члан Београдске опере, познати комичар г. Власта Антоновић и симпатични радио-певач Бранко Пивнички. То су све имена, која унапред пружају пуно гаранцију да ће Новосађани провести у ресторацији Спомен-дома једно лепо, пријатно и ведро вече, пуно слатког и природног смеха.

Столови ће бити резервисани. Вече хумора почиње у 9 часова увече. Пријаве за резервисање столова прима сопственик ресторације, телефон 31 09. У лавице стају 10 и 15 динара.

Нови закупник спомендомске ресторације све је учинио, да се леп локал у згради, у којој се новосадска публика радо састаје, претвори у пријатно и лепо боравиште. Он је уложио много труда да реновацијом удеси локал тако, да се човек ту заиста осећа као код своје куће, добро и пријатно.

VIII ИЗЛОЖБА И САЈАМ

приплодне стокe, живине, риба, вина и пољопривредних стројева у Новом Саду

Телефон:
24-06 и 33-85

од 9 до 12 априла 1938 године

Телеграм адреса:
„ИЗЛОЖБА“

Повластица у вожњи на државним железницама 50% — Адреса: „Изложба Нови Сад“